

Bijeenkomst Molennetwerk Zuid-Holland

Thema: de molenmakerij

10 oktober 2024, Stellendam

Programma

- 10.30 **Woord van welkom door dagvoorzitter** – Peter Feller
- 10.35 **Molenmakersambacht vroeger en nu, uitdagingen in deze tijd**
- 11.00 **Stimulering Molenmakers-leerlingen** – Jan en Jolieke Grinwis
- 11.25 **Actuele ontwikkelingen** – Mark Ravesloot
- 11.45 **De molen in 3D** – Hans Troost
- 12.00 **Duurzaam graantransport** – Jesse in 't Veld
- 12.15 **Afronding ochtendprogramma** – Peter Feller
- 12.30 **Lunch**
- 13.30 **Klaarmaken voor excursie** naar Molenmakerij Grinwis en Molen Windvang in Goedereede
- 16.00 **Terug in Zoet of Zout** voor drankje en hapje (tot 17.15)

Molenmakersambacht vroeger en nu, uitdagingen in deze tijd, Stimulering Molenmakers-leerlingen

Jan en Jolieke Grinwis, molenmakerij Grinwis

Molenmakersambacht

Vroeger en nu

Vakmanschap is die combinatie waarin hersenen voorzien en handen uitvoeren.

Vaak ziet men slechts het werk van de handen en beseft men niet, dat deze uitvoeren wat de hersenen hebben voorzien.

Vandaar het verschil tussen timmerman en molenbouwer:

De timmerman timmert altijd en voorziet soms,
de molenbouwer voorziet altijd en timmert soms.

Anton Sipman

Wie zijn wij?

- Jan Grinwis

- Directeur Molenmakerij Grinwis bv./JG Monumentaal Advies bv.

Werkt nog dagelijks met molens en onderhoudt het contact met klanten

- Jolieke Grinwis

- Directrice Molenmakerij Grinwis bv./JG Monumentaal Advies bv.

Verzorgt de boekhouding en subsidieaanvragen

Molenmakerij Grinwis

molens en monumenten

JG

MONUMENTAAL ADVIES

Vroeger

- In de Middeleeuwen:
 - Veel molens werden gebouwd
 - Korenmolens
 - Watermolens
- Vanaf de zeventiende eeuw: snelle toename van het aantal molens in Nederland

Veel molens in Nederland ...

- Veel molenaars voor de productie
- Veel molenmakers voor nieuwbouw en onderhoud

Kennis van het ambacht

- Men leerde de kennis en ambacht in de praktijk.
- Kennis werd overgedragen van man tot man.
- Er werd niets over deze kennis geschreven.

Vaardigheden van de molenmaker.

- Grote kennis van timmervaardigheden.
- Zeer bekend met de houtkwaliteiten en toepassingsmogelijkheden.
- Kennis op het gebied van:
 - Staal
 - Steen
 - Schilderen

-
- Zonder elektrisch gereedschap
 - Alle molenonderdelen werden met de hand vervaardigd. Ook molenroeden werden handmatig gestoken.

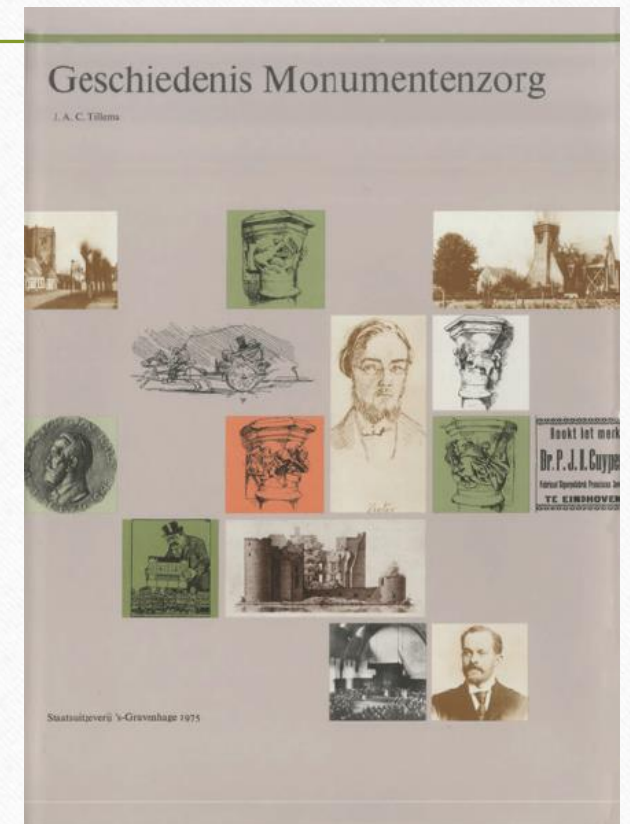

Na de zeventiende eeuw.

- Opkomst van de stoommachines – veel molens raakte in verval.
- Hierdoor verdwenen veel molenaars en molenmakers.

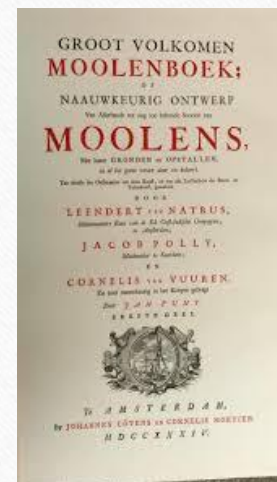
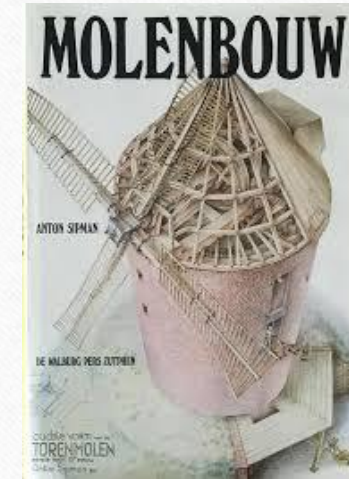
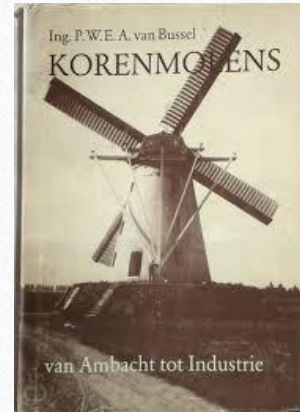
Monumentenwet rond 1960

- Rijksmonumenten werden beschermd.
 - De afname van het aantal molens werd tegengehouden.
- Restauratie werd mogelijk met behulp van subsidies.
 - Op basis van de monumentale waarde.
- Molenstichtingen werden opgericht.

Naslagwerk

- Molenbouw van Anton Sipman
- Groot Volkoomen Moolenboek van Natrus, Polly en van Vuuren
- Korenmolens van Ing. Van Brussel
- Windmolens van Husslage
- En nog veel meer.

Molenmakersambacht vernieuwt

- Meer machines, hier gaan ook molenmakersbedrijven mee werken, maar....
- Authenticiteit blijft gewaarborgd, door:
 - Zoveel mogelijk machineslag uit het hout te schuren/schaven
 - Zo min mogelijk rvs schroeven in zicht
 - Zoveel mogelijk dezelfde houtsoort hanteren (wel gelet op duurzaamheid en kwaliteit)

BRL 3500

- Beoordelingsrichtlijn voor het werk aan historische molens door molenmakersbedrijven.
- Onderhoud, restauratie en verduurzaming van gaand en staand werk van molens.
- 23 september 2023 vastgesteld en per 1 januari 2024 gehanteerd.

Verschillen met vroeger

LOONZAKJE
Nr. 36
Naam Beuken R
Loon 53 x 10.15 = 1.195
Toeslag .. " .. "
Inhoudingen: .. " .. "
Premie Ziekenfonds f 0.24
Belasting . . . " .. "
Boete . . . " .. "
f 0.24
f 1.441
Vac. bon à f

- Molenmaker is meer een restaurateur.
- Vroeger eigen stempel op werkzaamheden door molenmaker, daardoor ontstonden diverse kenmerken. Nu restaureren volgens oude kenmerken.
- Vroeger was het arbeidsloon lager. Nu het loon hoger is, werken minder mensen tegelijk op een molen.

-
- Gereedschap
 - Takels
 - Heftruck
 - Telescoopkranen
 - Elektrisch gereedschap

- Meerdere bedrijven werken samen een aan molen:

- Architect/adviseur
- Bouwkundig aannemer
- Molenmaker
- Schilder

-
- Molen wordt minder gezien als werktuig, meer als monument. Hierdoor worden weinig molens gebouwd/herbouwd.

Uitdagingen in deze tijd.

- Opkomst van architecten en directievoeringen
- Gebrek aan personeel
- Kosten van onderhoud
 - Simsubsidie (RCE)
 - Subsidie Provincie Zuid-Holland
 - Subsidie Groot Onderhoud
- Regelgeving en verzekeringen

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

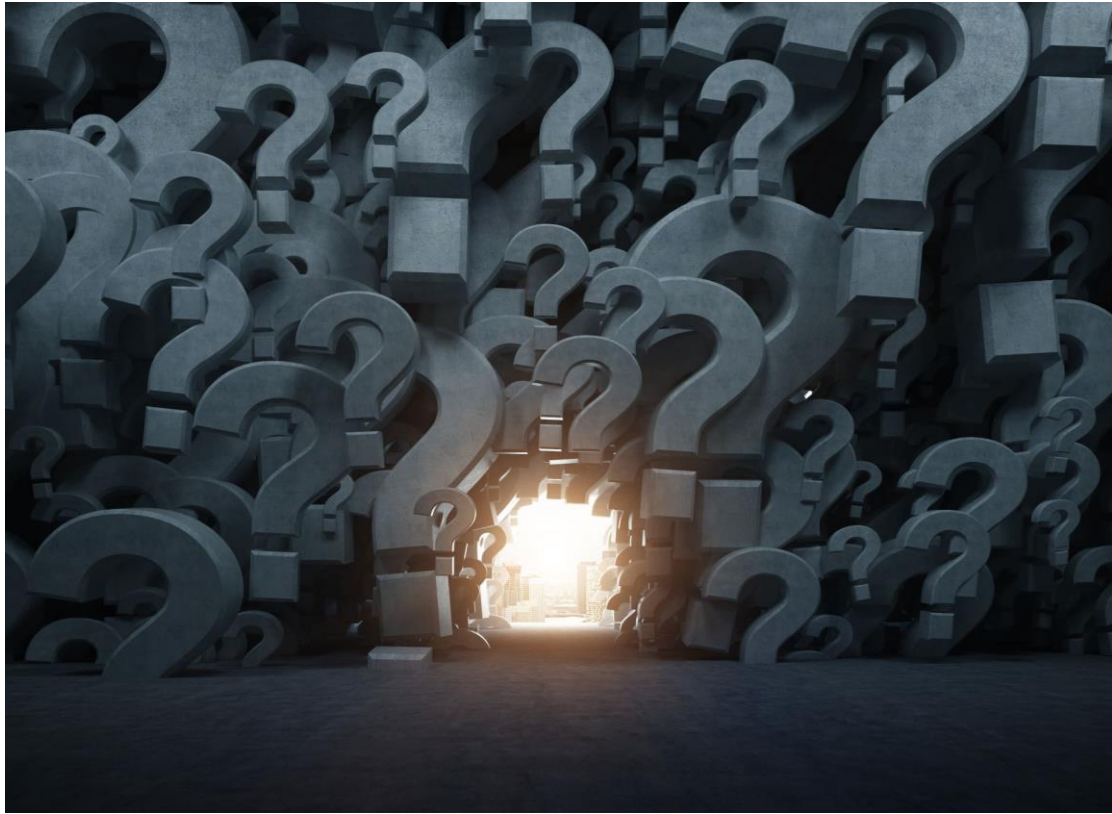

provincie
Zuid-Holland

Toekomst molenbehoud

- Goede samenspraak met alle partijen:
 - Moleneigenaar
 - Molenaar
 - Molenmaker
 - (Monumentenwacht)
 - (Adviseur)

- Vaste molenmaker op een molen

Einde

- Zijn er vragen?

Stimuleringsregeling

Vooropleidingen molenmakers:

- Bouwmensen

- Niveau 2
- BBL
- Locatie:
 - Delft
 - Dordrecht
 - Hardinxveld-Giessendam
 - Leiden
 - Middelharnis

- Hout- en Meubileringscollege.

- Niveau 1, 2 en 3
- BOL en BBL
- Locatie:
 - Amsterdam
 - Rotterdam

**HOUT- EN
MEUBILERINGS
COLLEGE**

Karaktereigenschappen/kennis

- Liefst vooropleiding vanaf de middelbare school richting bouw/timmeren:
 - Vmbo: BWI (bouw, wonen en interieur)
 - In de vrije tijd met houtbewerkingen bezig
 - In de vrije tijd met molens bezig.

Weinig molenmakers.

Weinig beschikbaar personeel op de arbeidsmarkt

Weinig instroom vanaf de middelbare scholen/mbo-scholen

Weinig mensen willen meer 'met hun handen' werken

Een BBL-leerling is duur voor een bedrijf:

- Krijgen salaris terwijl ze weinig kennis van het ambacht hebben.
- Leermeesters zijn bezig met scholing leerlingen ipv werkzaamheden aan molens.
- Molenmaker-leermeesters ontvangen een hoger salaris.

Oplossing!

- Stimuleringsregeling.

Dit is een samenwerking tussen het Cultuurfonds, de Nederlandse Vereniging van Molenmakers en De Hollandsche Molen.

- Doel:

Het aantal leerlingen bij molenmakers bevorderen door molenmakersbedrijven een tegemoetkoming in de kosten aan te bieden.

Tegemoetkoming in de kosten van een eerstejaar leerling van € 10,00 per gewerkt uur door de leerling.

Een leerling werkt max. 32 uur per week en 44 werkweken per jaar.

De stimuleringsregeling duurt max. een jaar.

Max. bedrag per leerling: $44 \text{ wkn} \times 32 \text{ uur} \times €10,00 = 14.080,00$

Omvang van de bijdrage.

Uitspraken.

Nicole Bakker, directeur van De Hollandsche Molen: “Molenmakers zijn onmisbaar voor onderhoud en restauratie van molens. Er zijn simpelweg meer molenmakers nodig om de toekomst van het molenbehoud veilig te stellen. Leerlingen en hun begeleiders kosten echter geld.

De Hollandsche Molen:

De Hollandsche Molen zet zich inmiddels ruim een eeuw in voor behoud van monumentale wind- en watermolens. Daardoor telt Nederland nog steeds zo'n 1.200 molens. Molens die schitteren in het landschap, het dorp of de stad en die vaak ook zijn te bezoeken. Duizenden vrijwilligers zorgen ervoor dat de molens daadwerkelijk kunnen draaien en malen. Vorig jaar ontving de vereniging het predicaat koninklijk.

Uitspraken

Bert Woudenberg, voorzitter van de NVVM: “Wij zijn bijzonder verheugd met deze unieke regeling en tevens trots op de samenwerking met De Hollandsche Molen en het Cultuurfonds”.

Nederlandse Vereniging Van Molenmakers:

De Nederlandse Vereniging Van Molenmakers (NVVM) bestaat ruim 40 jaar. De vereniging zoekt brede samenwerking met organisaties als De Hollandsche Molen, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) om de continuïteit binnen het vakgebied te waarborgen. Ook veiligheid en het opleiden van leerlingen staat bij de NVVM hoog in het vaandel.

Uitspraken

Cathelijne Broers, directeur van Het Cultuurfonds: “Het restauratieambacht heeft de bijzondere aandacht van Het Cultuurfonds. Wij vinden het belangrijk dat vakkennis op de nieuwe generatie wordt overgedragen en dat jongeren worden geënthousiasmeerd voor het restauratievak. Zo wordt gebouwd én immaterieel erfgoed behouden voor de toekomst.”

Het Cultuurfonds

Het Cultuurfonds investeert elk jaar ruim 40 miljoen euro in cultuur en natuur. Dat kapitaal gaat naar circa 3.500 projecten door heel Nederland en het Caribisch deel van het koninkrijk. Dat doet het fonds met steun van de VriendenLoterij en de Nederlandse Loterij en samen met donateurs, schenkers en partners. De bijdrage voor de Stimuleringsregeling Molenmakersleerlingen is mede tot stand gekomen door de CultuurFondsen op Naam: Molenambachtfonds, Keg-Thate Fonds en het Kracht Fonds.

Belangrijke voorwaarden.

- Uitsluitend erkende leerbedrijven

Een Erkend Leerbedrijf is een bedrijf dat erkend is door “Beroepsonderwijs BB Bedrijfsleven” en dient Erkende Leermeesters in dienst te hebben.

- Uitsluitend leden van de Nederlandse Vereniging van Molenmakers (NVVM).

-
- Max. drie leerlingen per jaar
 - Max. duur van één leerling van één jaar
 - Per molenmakersbedrijf kan per jaar voor max. één leerling een aanvraag worden gedaan.
 - Alleen voor leerlingen van een BBL-opleiding (4 dagen werken bij een molenmakersbedrijf en 1 dag naar school). Deze opleiding is bouw/restauratie gerelateerd.

Procedure tot besluitvorming

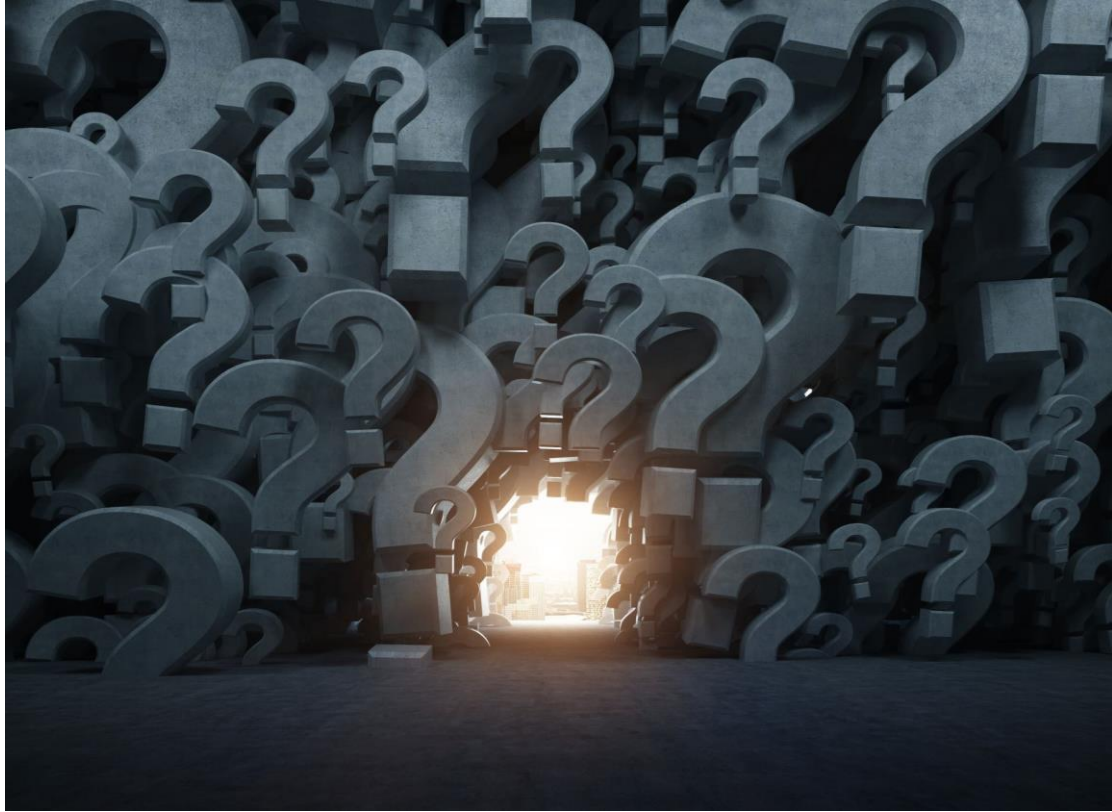
- Via het aanmeldformulier op de website molens.nl/molenbeheer.
- Complete aanvragen worden doorgestuurd naar het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Molenmakers (NVVM).
- De NVVM brengt advies uit naar De Hollandsche Molen.
- De Hollandsche Molen neemt een besluit.

Procedure na besluitvorming

- Per kwartaal dient het bedrijf de declaraties in bij De Hollandsche Molen.
 - Urenadministratie via de loonadministratie
 - Loonstroken of factuur van het opleidingsbedrijf
- Bij akkoord van de NVVM en De Hollandsche Molen wordt het bedrag overgemaakt.
- Na afronden stimuleringsperiode:
 - Evaluatieformulier door de molenmaker
 - Verslag van de leerling

Verantwoording aan het Cultuurfonds

- De Hollandsche Molen zorgt voor de uitvoering en afhandeling van de toekenning.
- De Hollandsche Molen stuurt per toekenning een bericht aan het Cultuurfonds.
- De Hollandsche Molen, de NVVM en Het Cultuurfonds hebben elk halfjaar een overleg.

Einde

-
- Zijn er vragen?

Actuele ontwikkelingen

Mark Ravesloot, adviseur monumenten w.o. molens,
Provincie Zuid-Holland

Actuele ontwikkelingen

Najaarsbijeenkomst Molennetwerk Zuid-Holland

10-10-2024 Stellendam

De Roos, Delft

Groot onderhoud 2023

10 aanvragen, beschikbaar budget 300.000 euro

6 beschikkingen:

- Scheiwijkse Molen, Hoornaar:** vervangen rietdek op ondertoren en de buitenroede
- Lijkermolen no. 2, Rijpwetering:** vervangen roeden, herkwark en fokken binnenroede en herstel klompenhok
- Groeneveldse Molen, Schipluiden:** vervangen rietdek op kap en herstel voeghoutkoppen
- Tweemanspolder no. 3, Zevenhuizen:** vervangen rietdek op kap en aanpak hoofdconstructie kap
- De Hoop, Zoetermeer:** vervangen wiekenkruis, repareren korte spruit
- Landzigt, Zuid-Beijerland:** vervangen gevluicht en herstel metselwerk romp

Landzigt, Zuid-Beijerland

Overleg met bestuur Molenplatform Z-H

Overleg op 7 februari 2024

Bespreekpunten:

- Positie molenbiotooprapporten
- Ontwikkeling eigen vermogen stichtingen
- Verdeling middelen groot onderhoud
- Invulling compensatieregeling Molenbiotopen
- Omwentelingentellers en draaipremieregeling

't Viegend Hert, 's-Gravendeel

provincie
Zuid-Holland

Zaterdag 9 maart 2024: Overdracht molens Leidschendam aan de Rijnlandse Molenstichting

Restauratiesubsidie 2024

33 aanvragen, beschikbaar budget 3.550.000 euro

5 beschikkingen molens:

-**Wingerdse Molen, Bleskensgraaf:** vervanging binnenroede, fokken, vijzel, herstel kroosbrug, vijzelbak en beschoeiing

-**De Hoop, Ouddorp:** herstel metselwerk boven stelling, overring, rolvloer en kuip, vervanging wiekenkruis

-**De Lelie, Puttershoek:** vervanging gevlucht, rietbedekking kap voor houten gepotdekselde delen, staartbalk, korte schoren, spruiten en galghout

-**De Kleine Molen, Streefkerk:** vervanging wiekenkruis, windpeluw en sintelstuk scheprad, behandeling ondertoren tegen houtaantasters, riet vervangen 2 velden ondertoren

-**De Arend, Zuidland:** Aanbrengen nieuwe fundering en herstel metselwerk romp beneden de stelling

Barremolen, Zoeterwoude

Wijziging subsidieregeling molens

Met ingang van 23-7-2024:

- Draaipremie per molen met 50 euro verhoogd.
- Onderhoudssubsidie aangepast aan verhoging SIM van het Rijk: Subsidiepercentage wordt 37% van maximaal 72.500 euro aan subsidiabele kosten.
- De beide standerdmolens krijgen 97% aan subsidie over maximaal 72.500 euro aan subsidiabele kosten in plaats van 38% over maximaal 60.000 euro aan subsidiabele kosten.
- Bij groot onderhoud is de maximale subsidie verhoogd van 48.000 euro naar 60.000 euro door de maximale subsidiabele kosten te verhogen naar 100.000 euro. Het subsidiepercentage van 60% blijft gelijk.

Kyck over den Dyck, Dordrecht

Aanvragen onderhoudssubsidie

Wanneer u onlangs een SIM-beschikking van het Rijk heeft ontvangen voor uw molen, dan dient u de provinciale onderhoudssubsidie voor 1 december bij ons aan te vragen.

Achterlandse Molen, Groot-Ammers

Groot onderhoud 2024

Maar liefst 21 aanvragen, beschikbare budget 500.000 euro

- De Hoop, Abbenbroek
- De Vriendschap, Bleskensgraaf
- De Roode Leeuw, Gouda
- De Hoop, Hellevoetsluis
- Nederwaard no. 8, Kinderdijk
- Overwaard no. 1, Kinderdijk
- Achthovense Molen, Leiderdorp
- De Salamander, Leidschendam
- Wippersmolen, Maassluis
- De Swaen, Nieuw-Beijerland
- Zeezicht, Nieuwenhoorn
- Windlust, Nootdorp
- Kooijwijkse Molen, Oud-Alblas
- korenmolen, Rockanje
- Veendermolen, Roelofarendsveen
- De Vier Winden, R'dam-Terbregge
- Korpershoek, Schipluiden
- Oude Weteringmolen, Streefkerk
- Aeolus, Vlaardingen
- Groote Molen, Z'woude-Rijndijk
- Tweemanspolder no. 4, Zevenhuizen

Groote Molen, Zoeterwoude-Rijndijk

Nog op de rol dit jaar:

- Wijzigen Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2016, openstelling vermoedelijk pas op 2-1-2025
- Organiseren werksessie verdeling middelen groot onderhoud
- Overleg met de Nederlandse Vereniging Van Molenmakers (NVVM)
- Ondertekenen nieuw molenconvenant Aarlanderveen 9-12-2024

Putmolen, Aarlanderveen

Bedankt voor uw aandacht!

De molen in 3D

Hans Troost, directeur Binnenbijmusea.nl en molenaar
Boterslootse Molen, Noordeloos

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND

<https://my.mpskin.com/tour/achtkantstreefkerk>

<https://www.binnenbijmusea.nl/portfolio/>

Duurzaam graantransport

Jesse in 't Veld, molenaar korenmolen De Lelie, Puttershoek

DUURZAAM GRAAN- TRANSPORT

BEWUST OP WEG
NAAR BETEKENISVOL VOEDSEL

HERSTELLEN VAN BANDEN

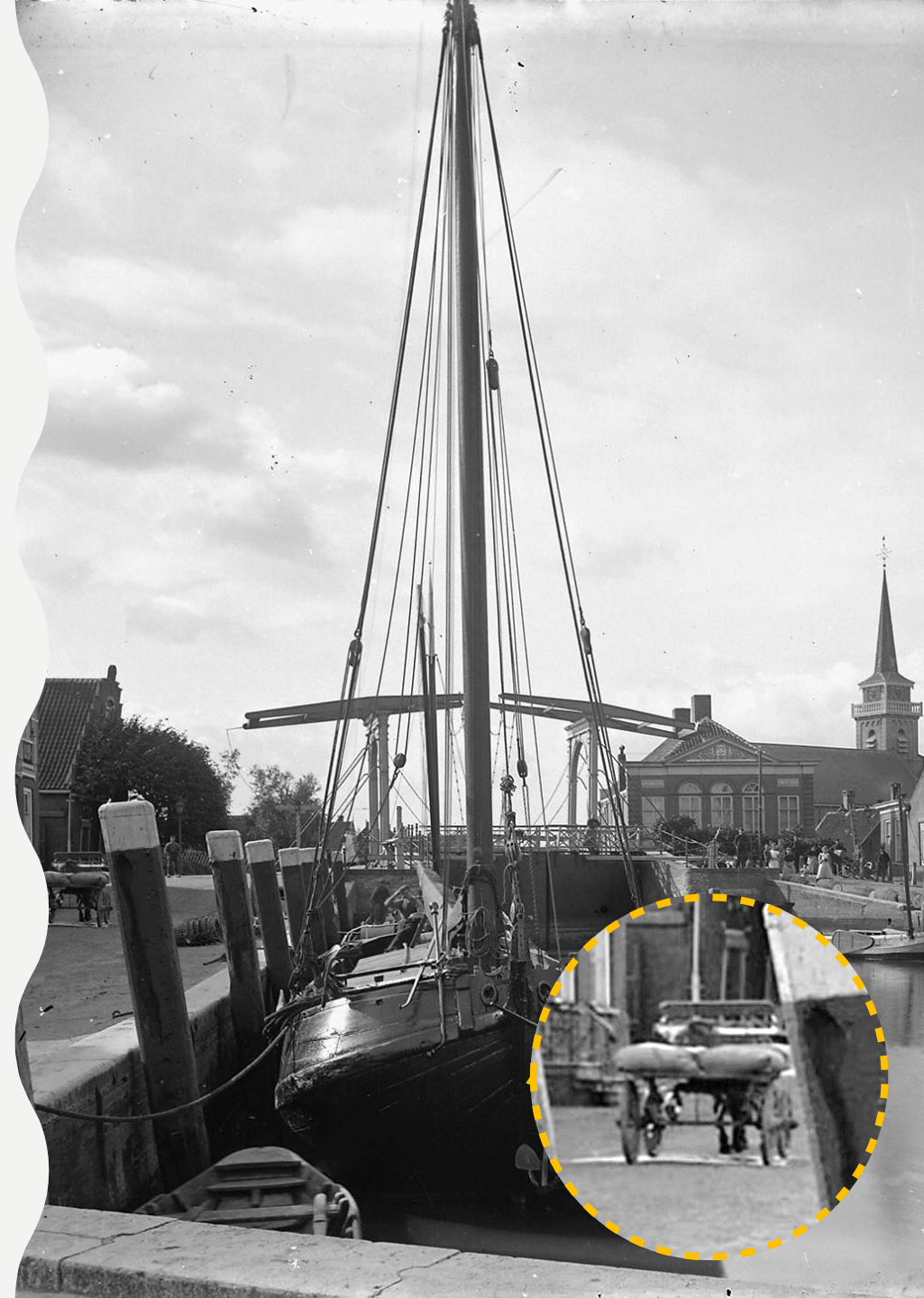
MOLENAAR

VOERMAN

SCHIPPER

HERSTELLEN VAN BANDEN

MOLENAAR

HERSTELLEN VAN BANDEN

VOERMAN

HERSTELLEN VAN BANDEN

SCHIPPER

SAMENWERKING

TRANSPORT PER ZEILSCHIP

- Aanvoer grondstoffen Zierikzee
- Actief meezeilen

TRANSPORT PER WAGEN

- Korte afstanden: paard & wagen
- Lange afstand: vrachtwagen

PASSENDE VERPAKKING

- Eigen label ('Hoeksch Meel')
- Bewustwording waarde voedsel

ERVARING

- ❖ Meer inspanning, maar ook meer waardering
- ❖ Vooruitzien in de voorraad
- ❖ Enthousiasme bij schipper en voerman
- ❖ Veel publieke belangstelling
- ❖ Consument betaalt extra voor product met een verhaal

HOEKSCH MEEL

VOORTVAREND OP WINDKRACHT

EEN STREEKPRODUCT VAN
STICHTING MOLENS HOEKSCHER WAARD

SPONSOREN
DRUKKERIJ RAD DORDRECHT & PAARDEKOOPEL (UD)-BEIJERLAND

VERVOLG

- ❖ 6 participerende molens in de Hoeksche Waard
- ❖ ‘Hoeksch Meel’ als merk
- ❖ Draagvlak vergroot
- ❖ Uitbreiding naar 5 beurtschepen in de Groene Zeeuwse Compagnie
- ❖ Landelijk netwerk
- ❖ Genomineerd voor Erfgoedparel

**UW GRAAN
OOK DUURZAAM
VERVOEREN?**

**KORENMOLENDELELIE
@GMAIL.COM**

HOESCH MEEL

VOORTVAREND OP WINDKRACHT

EEN STREEKPRODUCT VAN STICHTING MOLENS HOESCHE WAARD

**BEDANKT VOOR
UW AANDACHT**

LUNCH

13.30 **vertrek EXCURSIE naar Molenmakerij Grinwis
en Molen Windvang in twee bussen**